

Zillebekevijver krijgt een groene staart ontwikkeling nieuwe moeraszone

Tot diep in de jaren 1960 waren de oevers van Zillebekevijver rijkelijk voorzien van brede rietkragen. Die rietoevers inspireerden Guido Gezelle in 1898 tot zijn gedicht "In 't Riet", dat hij langs de Zillebekevijver neerpende... Als jonge vogelkijker ging ik er nog op zoek naar woudaapjes en grote karekieten. Vanaf 1970 ging de waterkwaliteit echter snel achteruit: muskusratten knaagden de moerasvegetaties weg en de oevers werden door soep- en andere boerenganzen kaalgeplukt. Om de afkalvende vijveroevers te beschermen werden de - voor die tijd normale - harde maatregelen toegepast: schanskorven stelden een onnatuurlijke grens tussen land en water. Geen plaats dus voor de grote diversiteit aan moeras- en waterplanten.

pos uit Zillebekevijver © od

Enkel langs de noordoostelijke zijde bleef een stukje zacht hellende oever over. Die werd echter helemaal ingenomen door de verstikkende dominantie van wilgen. Van een echte rietoeever was, op één plekje van enkele vierkante meter na, helemaal geen sprake meer. Gelukkig bleven de mooie, drijvende veldjes van witte waterlelies wel standhouden.

Enkele pogingen in het verleden vanuit de leperse groendienst om hier en daar wat rietoevers te herstellen, mislukten steeds. Recent dienden zich echter gunstige voorwaarden aan voor een nieuwe poging. En die lijkt nu wél te zullen slagen.

Betere waterkwaliteit

Na de sluiting van het Vijverhuis bij Zillebekevijver (2008) werden het visbeheer, de organisatie en het toezicht op het hengelen in deze stadsvijver toevertrouwd aan de hengelclub "De Zillebeekse Palingvissers". Uit de goede samenwerking tussen de club en de leperse milieudienst, groeide een project om het gebrek aan oever- en moerasplanten langs en in de vijver aan te pakken. Een ruime

In een eerste fase werden de wilgenstruiken op de zachthellende oeverstrook over ongeveer 40 m verwijderd. Hier ontwikkelt zich nu een nieuwe rietgordel. © Is

beplanting met deze soorten is immers niet enkel belangrijk voor een soortenrijke en duurzame natuur, maar zeker ook voor de ontwikkeling van een gezond visbestand én voor de goede basiskwaliteit van het vijverwater, dat tot drinkwater gezuiverd wordt.

Naast het herstel van de waterbiotoop heeft dit project ook als doel om meerschuilplaatsen te creëren voor de vissen, als natuurlijke bescherming tegen predatoren, zoals de aalscholver. Deze plantenrijke zones worden door bepaalde vissoorten ook aangewend als 'kraamkliniek', een veilig plekje om hun eitjes af te zetten.

De voorbije 15 jaar verbeterden zowel de basiskwaliteit als de helderheid van het vijverwater. De vijver wordt nu immers gevoed vanuit de 'Verdronken Weide', waar het instromende beekwater een voorzuivering ondergaat. Ook blijft het water het jaarrond op een gemiddeld hoger niveau, zonder de soms grote schommelingen van weleer. Het werd dus weer zinvol om de verdwenen watervegetaties een nieuwe kans te geven.

Kappen, timmeren, uitplanten, inkooien

Het project omvat de ondiepere oostelijke zone van de vijver, de zogenaamde "staart van de vijver" nabij de (oorspronkelijke) monding van de Vijverbeek. Dit deel wordt dan ook, in samenspraak met de vissersvereniging, als hengelvrije rust- en natuurzone (schuil- en paaiplaats voor vissen!) ingericht.

Langs de steile schanskorven werden houten planken ineengetimmerd tot "oeverplantenbak", in de hoop dat de planten zich via uitlopende wortels zullen uitbreiden. © Is

De landschapswacht zette de moerasplanten uit in lichte fruitbakjes, een lichtmetalen kooi zal de jonge planten beschermen tegen eenden en ganzen of grote vissen. © Is

Het natuurproject werd en wordt in diverse fasen uitgevoerd.

In mei 2010 werd al een deel van de wilgenstruiken en -bomen langs de zacht hellende oever verwijderd, zodat er ruimte vrijkwam voor echte oeverplanten. In juni werden ongeveer 600 moeras- en oeverplanten ingeplant door de Landschapswacht.

Op de oeverzone zelf werden gele lis, kalmoes, grote boterbloem, kattenstaart, en veenwortel aangeplant. Vanaf de oever, naar het diepere water toe, kregen riet, mattenbies, grote egelskop en kleine lisdodde de vrijheid. Verderop werden ook ondergedoken of drijvende planten voorzien: grof en fijn hoornblad, fonteinkruid, gele plomp, waterlelie.

Om de aanplanting tegen de steile, met schanskorven versterkte oevers mogelijk te maken, werden op de bestaande eiken palen houten "plantenbakken" (120 cm op 40 cm) getimmerd. Op de ondiepere plaatsen werden de planten uitgezet in met klei en modder gevulde fruitkistjes. Het is de bedoeling dat de moerasplanten zich vanuit die bakjes verder ontwikkelen en uitlopers vormen.

Om de jonge planten tijdelijk te beschermen

tegen de vertrapping en vraat van vogels (ganzen, eenden) en grote vissen (karper, brasem), werden er door de hengselclub lichte metalen kooien boven de plantengroepjes geplaatst. Als de "ingekooide" planten begin volgend jaar stevig geworteld en uitgegroeid zijn, kan die bescherming weggenomen worden. De hengselclub staat ook in voor het toezicht en de regelmatige controle van de installaties.

Zonder de goede samenwerking tussen de milieudienst en de club zou een dergelijk project niet haalbaar zijn!

Even geduld

De recente aanplanting omvat een totale oeverlengte van ongeveer 100 meter, langs weerszijden van de "vijverstaart". De oppervlakte van de projectzone bedraagt ongeveer 0,50 ha. Het is de bedoeling om deze verder als hengelvrije moeraszone te beheren. Voor de volwaardige facelift tot plantenrijke moeraszone rekenen we op ongeveer 2 tot 3 jaar groei en ontwikkeling van de planten.

Na een uitgebreid plaatsbezoek en inschatting van de omstandigheden, adviseerde ANB-

visserijbiologe Klaar Meulebroeck om in het ondiepe vijvergedeelte in de toekomst vooral mattenbies, grote egelskop en kleine lisdodde aan te planten. Dit zijn immers de planten die een gemiddelde waterdiepte van een halve meter best aankunnen, en zeer goed geschikt zijn als schuilplaats voor vissen (en andere waterdieren). De zone waarin oeverplanten als gele lis, kalmoes, kattenstaart en grote boterbloem vrijkunnen ontwikkelen zal wellicht beperkt blijven tot de zachte oeverhellingen. Riet wordt verder niet meer aangeplant, omdat het zich verder spontaan zal uitbreiden vanuit de huidige, reeds verviervoudigde groeikern. In de toekomst zal het wel erg belangrijk zijn om de wilgengroei op de oevers onder controle te houden om de ontwikkeling van de oeverplanten een kans te geven.

Intussen is het kleine rietstje al flink uitgegroeid tot een heus veldje, waar zich al een troepje groene kikkers vestigde en grote scholen jonge visjes veiligheid en voedsel vinden.

Begin september: de moerasplanten groeien als kool. Op de plaatsen van de gerooide wilgen ontwikkelen zich spontaan nieuwe soorten, zoals waterweegbree. © Is

Tekst: Lieven stubbe

Foto's: Lieven Stubbe, Olivier Dochy en Luk Dombrecht

Info over het project: Dienst milieueducatie en landschapszorg, Oudstrijderslaan 1 8900 Ieper, Milieu_Educatie@ieper.be, 057 23 95 35.

